

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ З
«СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

спеціальність 6.130102 «Соціальна робота»

Програму погоджено кафедрою соціальної
роботи та педагогіки вищої школи
(Протокол № 12 від «20» лютого 2019 р.)
Завідувач _____ проф. П.М. Гусак

Програму затверджено
Вченою радою факультету педагогічної
освіти та соціальної роботи
(Протокол № 8 від «19» березня 2019 р.)
Декан _____ проф. А.В. Лякішева

ЛУЦЬК – 2019

Пояснювальна записка

Навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр (спеціальності 6.130102 «Соціальна робота») передбачений комплексний іспит з «Соціальної роботи». Програма цього іспиту включає питання основних навчальних дисциплін циклу фундаментальної, професійної та практичної підготовки, в першу чергу – «Теорія соціальної роботи», «Технологія соціальної роботи», «Соціальна політика в Україні». Зміст програми базується на основних положеннях навчальних програм зазначених навчальних дисциплін, які вивчались студентами у передбачених навчальними планами семестрах, та доповнений сучасними науковими соціально-педагогічними дослідженнями.

Підготовка до державного екзамену студентами повинна орієнтуватись на такі головні вимоги до змісту відповідей на всі питання білету:

– відображення усіх різновидів професійних компетентностей, передбачених освітньою програмою підготовки соціального педагога – соціальних, педагогічних, інформаційних, комунікативних, полікультурних, саморозвитку та самоосвіти, продуктивної, творчої діяльності;

– розгляд основних положень питань має відбуватись у теоретико-методологічному, історико-еволюційному, технолого-методичному аспектах і підтверджуватись прикладами з досвіду практичної діяльності, організації й управління соціально-педагогічною роботою в різних сферах життєдіяльності з різними клієнтами та категоріями дітей і молоді; організації і проведення різних видів соціально-педагогічної роботи ;

– демонстрування обізнаності з найважливішими сучасними проблемами соціально-педагогічної роботи; розуміння основних шляхів їх розв'язання; вільне орієнтування в сучасній соціально-педагогічній і педагогічній літературі.

Білет комплексного іспиту з «Соціальної роботи» складається з першого питання, яке за змістом вимагає відтворення студентами знань теоретичних положень соціальної роботи, інших навчальних дисциплін циклу фундаментальної підготовки, умінь аналізувати, обґрунтовувати, з'ясувати сутність, оперувати поняттями, пов'язувати теорію з практикою; другого питання, в якому відображені технології соціальної роботи з урахуванням специфіки її організації в Україні, особливості роботи з різними групами клієнтів, та третього питання, яке спрямоване на виявлення у студентів знань про сучасні вітчизняні та світові теорії соціальної політики та інфраструктури; її структури, принципи, методи та основні моделі соціальної політики, сутність соціальної політики в Україні і основним напрямкам її реалізації

Студенту під час екзамену відводиться на підготовку і виголошення відповіді 30 хвилин.

Перелік питань до комплексного іспиту з «Соціальної роботи»

Розділ 1. Теорія соціальної роботи

1. Сутність поняття «соціальна робота». Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Предмет та завдання соціальної роботи.
2. Змістова характеристика соціальної роботи. Принципи та функції соціальної роботи.
3. Сутність поняття «теорія соціальної роботи». Класифікація теорій соціальної роботи.
4. Об'єкти та суб'єкти соціальної роботи. Класифікація об'єктів соціальної роботи.
5. Основні напрями соціальної роботи. Ресурсне забезпечення соціальної роботи.
6. Державний і недержавний сектори призначення і застосування соціальної роботи.
7. Специфіка соціальної роботи на регіональному та адміністративному рівнях суспільства.
8. Традиції соціальної допомоги особистості у вітчизняній культурі.
9. Міжнародні підходи до соціального захисту населення.

10. Професійні ролі соціального працівника. Модель творчого потенціалу фахівця.
11. Наукові основи розвитку етичних цінностей соціальної роботи.
12. Технологія соціальної опіки і піклування: порядок догляду, нагляду, соціального супроводу.
13. Правові аспекти соціальної роботи у закладах освіти, охорони здоров'я, культури.
14. Основні аспекти соціальної роботи у сфері культури: соціально-педагогічний, психологічний, соціальний.
15. Особливості моделей в соціальній роботі: пізнавальних, евристичних, прогностичних, моделей бажаного або заданого стану.
16. Діяльність громадських організацій і об'єднань; благодійних громадських організацій, фондів, закладів.
17. Класифікація технологій соціальної роботи. Зміст технологічного процесу.
18. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників.
19. Історичний аспект формування традицій доброчинності в Україні.
20. Прийоми посередницької роботи між особистістю і соціальним оточенням.
21. Основні напрямки державної молодіжної політики та їх вплив на зміст соціальної роботи
22. Зміст волонтерської соціальної роботи.
23. Сутність і типологія громад. Ключові характеристики роботи в громаді.
24. Методи і моделі роботи в громаді.
25. Нормативно-правові основи соціальної опіки і піклування.

Розділ 2. Технології соціальної роботи

26. Сутність поняття соціальних технологій. Класифікація соціальних технологій.
27. Основні завдання та функції технологій соціальної роботи.
28. Особливості застосування загальних технологій у соціальній роботі.
29. Технології соціальної роботи з багатодітними сім'ями.
30. Психолого-педагогічні складові в роботі соціального працівника з молоддю та молоддю сім'єю.
31. Особливості розвитку системи прийомних сімей в закордонній та вітчизняній практиці. Види сімей: опікунська, тимчасова. Фостерні сім'ї.
32. Методика роботи з опікунськими сім'ями.
33. Моделі надання послуг сім'ям.
34. Основні принципи соціальної роботи з сім'єю.
35. Технології соціальної роботи з дезапативними дітьми та молоддю.
36. Соціальна робота з дітьми вулиці.
37. Соціальна робота з неповнолітніми які мають проблеми з законом.
38. Технологізація волонтерського руху.
39. Особливості соціальної роботи з людиною похилого віку, яка проживає в сім'ї.
40. Соціальна допомога та підтримка осіб з обмеженими можливостями.
41. Соціальна робота з групами клієнтів, які зазнали насилля в сім'ї.
42. Профілактика насилля та теорії подолання наслідків насилля.
43. Роль сім'ї у запобіганні та подоланні девіантної поведінки дітей.
44. Форми та методи роботи з молодими сім'ями. Консультативна робота з молодими сім'ями.
45. Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами.
46. Методичні основи соціальної роботи з сім'ями, що виховують дітей-інвалідів.

47. Організаційно-методичні засади роботи груп взаємопідтримки батьків.
48. Аутрич як основний метод соціальної роботи з дітьми вулиці.
49. Форми та методи роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати.
50. Форми та методи соціальної роботи з неповними, первинними, вторинними сім'ями.

Розділ 3. Соціальна політика в Україні

51. Генеза поняття «соціальна політика». Об'єкти і суб'єкти соціальної політики держави.
52. Умови та принципи реалізації соціальної політики держави.
53. Соціальні відносини як пріоритетна складова соціальної політики.
54. Вплив міжнародних організацій на розвиток пріоритетних завдань соціальної політики держави.
55. Основні моделі державної соціальної політики.
56. Рівні та умови реалізації соціальної політики.
57. Соціальна політика держави у сфері освіти.
58. Особливості соціальної політики у сфері охорони здоров'я.
59. Державна політика у сфері зайнятості.
60. Поняття та сутність соціального захисту населення. Система соціального захисту в Україні.
61. Основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг в Україні.
62. Соціальне страхування та соціальна допомога.
63. Молодь як особлива група суспільства, її властивості. Основні завдання державної молодіжної політики в Україні.
64. Конституція України про права молоді. Конвенція ООН про права дитини та її виконання в Україні.
65. Волонтерський рух та його вплив на реалізацію соціальної роботи держави.
66. Типологія клієнтів соціальних служб України.
67. Професійні вимоги до соціальних працівників. Професійні ролі соціальних працівників.
68. Законодавство України щодо осіб з інвалідністю, організація надання допомоги.
69. Роль і значення міжнародних організацій та Всесвітніх програм з питань інвалідності.
70. Взаємодія соціальної роботи та молодіжної політики.
71. Соціальний захист як складова соціальної політики.
72. Засоби та форми впливу соціальної політики.
73. Міжнародна організація праці та її вплив на соціальну політику в Україні
74. Молодіжний рух як об'єктивна передумова розробки і здійснення державної молодіжної політики в Україні.
75. Робота державних служб зайнятості щодо допомоги у виборі професії та пошуку підходящої роботи.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Екзаменаційний білет складається з 3-х питань. Підсумкова оцінка є середньоарифметичною за відповіді на всі три питання.

При оцінюванні відповіді студента на державному екзамені враховуються наступні критерії:

1. Характер засвоєння знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота, точність).
2. Якість знань (логіка мислення, аргументація, науковість, послідовність і самостійність викладу, культура мовлення).
3. Ступінь оволодіння професійними вміннями і навичками.

4. Сформованість професійної техніки.

Кожен із цих критеріїв має свої показники, які можуть бути представлені у вигляді чотирьох рівнів готовності випускників до майбутньої професійної діяльності (високий, середній, достатній і низький) і оцінені відповідною кількістю балів.

Підсумкова оцінка університету (нормований рейтинговий бал)	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS	Показники
90-100 (високий рівень)	Відмінно	А	Студент виявив всебічні та систематизовані знання з соціальної педагогіки та технологій соціально-педагогічної діяльності, продемонстрував глибину і детальність аналізу питань, уміння розкривати сутність теоретичних положень та специфіку соціально-педагогічної діяльності в окремих закладах та з окремими категоріями населення, зміст технологій, обґрунтовувати їх вибір для практичної діяльності; правильно та вільно оперує категоріями і поняттями; доцільно і грамотно добирає необхідні для відповіді аргументи, ілюструє їх прикладами із майбутньої професійної діяльності, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; відповіді чіткі, логічні, конкретні, мова літературна. При розв'язанні практичного завдання виявляє здатність аналітичного мислення, спирається на технологічний підхід, легко і швидко визначає професійні дії соціального педагога, добирає оптимальні методи та прийоми діяльності у конкретній ситуації, дає їх обґрунтування, демонструє оригінальність, творчий потенціал.
82-89 (середній рівень)	Добре	В	Студент виявив повне засвоєння програми державного екзамену, достатньо висвітлює теоретичні положення та з'ясовує суттєві сторони питань, правильно визначає зміст основних понять, демонструє володіння технологіями соціально-педагогічної діяльності, але при цьому допускає окремі неточності. При розв'язанні практичного завдання спирається на технологічний підхід, у цілому вірно визначає професійні дії соціального педагога та добирає методи діяльності у конкретній ситуації, дає їх обґрунтування, наводить приклади.
75-81 (середній рівень)	Добре	С	Студент виявив повне засвоєння програми державного екзамену, достатньо висвітлює теоретичні положення та з'ясовує суттєві сторони питань, правильно визначає зміст основних понять, демонструє володіння технологіями соціально-педагогічної діяльності, але при цьому допускає окремі неточності. При розв'язанні практичного завдання спирається на технологічний підхід, в основному визначає професійні дії соціального педагога та добирає методи діяльності у конкретній

			ситуації, але обґрунтування не завжди переконливе.
67-74 (достатній рівень)	Задовільн	D	Студент виявив знання основного матеріалу програми державного екзамену в об'ємі, який необхідний для подальшої практичної роботи; продемонстрував у цілому правильність розуміння наукових положень і понять по суті, однак відповідь вирізняється поверховістю або фрагментарністю, наявні неточності та помилки у змісті відповіді; при розв'язанні практичного завдання професійні знання, технологічний підхід використовуються обмежено; переважає емпіричний рівень та стереотипність.
60-66 (достатній рівень)	o	E	Студент виявив знання основного матеріалу програми державного екзамену, в об'ємі, елементарно необхідному для подальшої практичної роботи; продемонстрував у цілому правильність розуміння теоретичних положень і наукових понять по суті, однак відповідь вирізняється обмеженістю, поверховістю або фрагментарністю, наявні затруднення, неточності та помилки у змісті відповіді; при розв'язанні практичного завдання професійні знання, технологічний підхід використовуються обмежено, вибір методів не завжди правильний; переважає емпіричний метод.
1-59 (низький рівень)	Незадові льно	FX	Студент виявив суттєві прогалини у засвоєнні програмового матеріалу, має значні труднощі в оперуванні категоріями та теоретичними положеннями соціальної педагогіки, висвітленні технологій соціально-педагогічної діяльності; відповідь вирізняється обмеженістю, фрагментарністю, наявні грубі помилки; при виконанні практичного завдання має затруднення, не спирається на алгоритм розв'язання, допускає помилки, виявляє обмеженість професійного мислення та несформованість відповідних умінь

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. / Безпалько О. В. – К. : Центр учбової літератури, 2003. – 134 с.
2. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / Ольга Володимирівна Безпалько. – К. : ЦНЛ, 2005. – 176 с.
3. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – 3-е вид., доп. та перероб. – К. : МАУП, 2013. – 168 с.
4. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2014. – 368 с.
5. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи / Пейн М. – К. : [б. в.], 2000. – 456 с.
6. Семигіна Т. В. Робота в громаді: практика й політика : навч. посіб. / Семигіна Т. В. – К. : Вид. Дім „КМ Академія”, 2004. – 180 с.
7. Соціальна робота : навч. посіб. / К. М. Левківський, В. Л. Кулініченко, В. Є. Слушаєва та ін. – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – 372 с.
8. Соціальна робота: теорії та методи соціальної роботи : у 3-х ч. / Бойко А. М., Бондаренко Н. Б. – К. : ВД „Киево-Могилянська Академія”, 2004. – Ч. 2. – 224 с.
9. Социальная работа: теория и практика : учеб. пособ. / отв. ред. Е. И. Холостова, А. С. Сорвина. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 427 с.

10. Теорії і методи соціальної роботи : підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – 3-е вид. – К. : Академвидав, 2012. – 328 с.
11. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть : монографія / за ред. А. Й. Капської. – К. : УДЦССМ, 2001. – 344 с.
12. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методологічні основи : монографія / Безпалько О. В. ; М-во освіти і науки України. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с.
13. Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота : терм.- понятійн. слов. / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасюк. – К. : МАУП, 2005. – 560 с.
14. Гончар Л. К. Соціальні послуги на рівні громади для людей з розумовою відсталістю / Гончар Л. К. ; Благодійне товариство „Джерела”. – К. : [б. в.], 2004. – 80 с.
15. Гусякова Л. Г. Основы теории социальной работы : учеб. пособ. / Л. Г. Гусякова, Е.И. Холостова. – М. : ГАСБУ, 1997. – 187 с.
16. Зубкова Т. С. Организация и содержание работы по социальной защите женщин, детей и семьи : учеб. пособ. / Т. С. Зубкова, Н. В. Тимошина. – М. : Академия, 2003. – 224 с.
17. Інформаційні ресурси України: проблеми державного регулювання : монографія / за ред. О. В. Сосніна ; М-во освіти і науки України. – К. : УІСД, 2002. – 141 с.
18. Карпенко О. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : монографія / Олена Карпенко. – К.-Дрогобичі : КОЛО, 2007. – 369 с.
19. Мережа спеціалізованих формувань центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (станом на 01.12.2008 р.) / [за ред. В. С. Вовка]. – К. : [Держсоцслужба], 2009. – 15 с.
20. Мигович І. Теорія і методика соціальної роботи / І. Минович, Р. Ісаєв. – Ужгород : [б. в.], 1998. – 27 с.
21. Постанова Кабінету Міністрів України “Про розвиток центрів соціальних служб для молоді” від 03.10.01 р. №1291 // Нормативно-правове забезпечення діяльності центрів соціальних служб для молоді: збірник. – К. : ДЦССМ, 2002. – С. 38–44.
22. Семигіна Т. В. Робота в громаді та місцеве самоврядування: метод. реком. щодо проведення навч. курсу / Семигіна Т. В. – К.: НАУКМА, 2002. – 53 с.
23. Сидоров В. Н. Теория и практика групповой социальной работы : учебно-метод. пособ.: у 2-х ч. – Донецьк: ДОЦССМ, 2001. – Ч.1. – 44 с.
24. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
25. Соціальна термінологія : словник-довідник / П. М. Василенко, В. С. Васильченко, В. М. Галицький, П. В. Швець. – К. : Знання України, 2007. – 368 с.
26. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко ; за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 233 с.
27. Соціальна робота з дітьми, молоддю, жінками, різними категоріями сімей / упор. Р. Г. Драпушко, С. В. Толстоухова, О. К. Шатохіна, Л. І. Шамрай. – К. : [б. в.], 1999. – 140 с.
28. Соціальна робота : короткий енциклопедичний словник : [в 7 ч.] / [В. П. Андрущенко, В. П. Бех, В. А. Башкірєв та ін.]. – К. : ДЦССМ, 2002. – Ч. 4. – 536 с.
29. Соціальна робота в територіальній громаді м. Києва: досвід 2004 року: нариси практиків / під ред. К. С. Шендеровського, І. Я. Ткач. – К. : КІМЦССМ, 2004. – 217 с.
30. Социальная работа : словарь-справочник / сост. Е. П. Агапов, В. И. Агапов, В. Д. Альперович и др. ; под. ред. В. И. Филоненко. – М. : Контур, 1998. – 480 с.
31. Социальная работа : ученик для студентов вузов / под общ. ред. В. И. Курбатова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2000. – 576 с.
32. Социальная работа и здравоохранение: 200 основных терминов по-английски и по-русски / [Григорьева Н. С., Соловьев А. В., Чубарова Т. В.]. – М. : Альфа-Принт, 1996. – 50 с.
33. Соціальні служби – родині: розвиток нових підходів в Україні / за ред. І. М. Григи, Т. В. Семигіної. – К. : [б. в.], 2002. – 128 с.
34. Соціальний супровід сімей, які опинились в складних життєвих обставинах: метод. посіб. / [І. Д. Зверева, З. П. Кияниця]. – К.: Держсоцслужба, 2006. – 104 с.

35. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу / [Г. М. Лактіонова, Ж. В. Петрович, А. В. Калініна та ін.]. – К.: Наук. світ, 2006. – 270 с.
36. Теория и методика социальной работы : учеб. пособ. : у 2-х ч. – М. : Союз, 1994. – Ч. II. – 199 с.
27. Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт : у 2-х ч. / ред. Т. Ф. Яркіна. – М.-Тула : [б. и.], 1993. – Ч. I. – 460 с.
37. Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт : у 2-х ч. / ред. Т. Ф. Яркіна. – М.-Тула : [б. и.], 1993. – Ч. II. – 390 с.
38. Теория и методика социальной работы : краткий курс / под ред. В. И. Жукова. – М. : Союз, 1994. – 192 с.
39. . Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посіб. / за заг. ред. А. Й. Капської. – К. : [б. в.], 2000. – 372 с. 31.
40. Трубавіна І. М. Методи вивчення сім'ї / І. М. Трубавіна, Н. А. Бугаєць. – К. : [б. в.], 2001. – 76 с.
41. Фирсов М. В. История социальной работы в России : учеб. пособ. для студ. / Фирсов М. В. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 256 с.
42. Фирсов М. В. Теория социальной работы : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / М. В. Фирсов, Е. Г. Студенова. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 432 с.
43. Форми і методи соціальної роботи в системі центрів соціальних служб для молоді / за заг. ред. С. В. Толстоухової, І. М. Пінчук. – К. : УДЦССМ, 2000. – 128 с.
44. Холостова Е. И. Становление теории социальной работы / Холостова Е. И. – М. : [б. и.], 1999. – 58 с.
45. Шмелева Н. Б. Формирование и развитие личности социального работника как профессионала : учеб. пособ. / Наталья Борисовна Шмелева. – М.: Дашков и К, 2006. – 194 с.